Waardig levenseinde

Zeg me niet wat ik moet doen,
vraag me wat ik wil ...

i-mens
thuis in zorg aan huis

HERKENBAAR?

- *“Ik ben in orde met mijn papieren!”*
- *“Ik wil daar niet liggen als een plant. Dan trekken ze de stekker maar uit!”*
- *“Als het voor mij genoeg is, dan wil ik euthanasie.”*
- *“Mijn dochter zal wel alles regelen.”*
- *“Wanneer ik mijn kinderen niet meer herken, dan wil ik euthanasie.”*

Vroegtijdige zorgplanning is…….

Een continu en dynamisch proces

van reflectie en dialoog met je naasten en zorgverleners

waarbij je toekomstige zorgdoelen bespreekt en vastlegt

VOETTEKST

1. Belangrijke wetten

1. Wet op de Patiëntenrechten

- Geeft patiënten recht op waarheid, op juiste informatie en op inspraak in de behandeling

⇒ negatieve wilsverklaring (vooraf weigeren van behandelingen)

2. Wet op de Euthanasie

- Geeft patiënten die aan een aantal voorwaarden voldoen het recht op de vraag naar actieve levensbeëindiging

=> wilsverklaring euthanasie (onomkeerbaar coma)

⇒ actueel verzoek (ik wil nu euthanasie)

3. Wet op de Palliatieve Zorgen

- Geeft patiënten het recht op kwalitatieve palliatieve zorg

1.Wet op Patiëntenrechten

- Recht op vrije keuze van arts
- Recht op zorgvuldige, kwaliteitsvolle dienstverlening
(vb. adequate pijnstilling)
- Recht op correcte informatie
over diagnose en prognose
in een begrijpelijke taal
- Ook recht op 'geen' informatie
indien de patiënt dit zo wenst
– of –
indien het meedelen ervan een ernstig nadeel voor de betrokkene zou kunnen betekenen (therapeutische exceptie)

VOETTEKST

1.Wet op Patiëntenrechten

Voor elke medische behandeling is de toestemming van de patiënt nodig:

Vb. Onderzoeken, behandelingen,…

maar de patiënt heeft ook:

- Recht om de toestemming terug te trekken
- Recht om te weigeren
- Recht om vooraf weigeringen in een negatieve wilsverklaring te noteren

1.1Negatieve wilsverklaring

Wat is dat precies?

Vastleggen welke onderzoeken of behandelingen je niet meer wenst wanneer je het zelf niet langer kan zeggen. Wanneer je onomkeerbaar wilsonbekwaam bent door bv: coma, dementie, blijvende verwardheid door een hersentumor of hersenbloeding,…

→ Gebaseerd op de Wet op de Patiëntenrechten =afdwingbaar!

VOETTEKST

1.1Negatieve wilsverklaring

- Voorzie voldoende exemplaren
- Kan niet geregistreerd worden
- Opnemen in GMD!
- Blijft geldig
- Is ten alle tijde te herroepen of te wijzigen
- Beperkte waarde bij spoedgevallen
- Belangrijk: bespreken met huisarts en naasten!

1.1 Negatieve wilsverklaring

De vertegenwoordiger=

- Aanspreekpunt van de arts bij wilsonbekwaamheid
- Mag familie zijn
- 1 of meerdere is mogelijk (volgorde van voorkeur)
- Hebben het beslissingsrecht (afdwingbaar)

3 mogelijkheden

- zelf vertegenwoordiger kiezen (formele)
- bewindvoerder ‘persoon’
- cascadesysteem (informele)

1.1 Negatieve wilsverklaring

Cascadesysteem = informele vertegenwoordiger

1. (wettelijke of feitelijke) samenwonende partner of echtgenoot

2. Meerderjarige kinderen

3. Ouders

4. Meerderjarige broers of zussen

5. Behandelend team

VOETTEKST

Negatieve wilsverklaring

Weigeren van behandelingen/onderzoeken, geldig bij een onomkeerbare toestand van wilsonbekwaamheid

Naam en voornaam .....

Adres .....

.....

Rijksregisternummer .....

Indien ik blijvend wilsonbekwaam ben geworden, wil ik geen levensverlengende behandeling maar enkel comfortzorg. Ik wil geen onderzoeken meer tenzij ze mijn comfort zouden kunnen verbeteren.

Daarenboven wil ik zelfs indien hierdoor mijn comfortzorg mogelijk in het gedrang komt geen

.....

.....

.....

☐ Mag de behandeling verdergezet worden in functie van orgaandonatie.

Aanduiding vertegenwoordiger(s):

Deze duid ik aan aan om mijn wensen en rechten te doen gelden, indien ik er zelf niet meer toe in staat ben:

1. Naam en voornaam .....
   Adres .....
   .....
   Rijksregisternummer .....
   Telefoonnummer(s) .....
   Geboortedatum en -plaats .....
   Eventuelegraad van verwantschap .....

Ik duid een tweede vertegenwoordiger aan die: ☐ samen optreedt met eerste

of

☐ optreedt bij afwezigheid van eerste

2. Naam en voornaam .....
   Adres .....
   .....
   Rijksregisternummer .....
   Telefoonnummer(s) .....
   Geboortedatum en -plaats .....
   Eventuelegraad van verwantschap .....

Fysieke onmogelijkheid:

De verzoeker is niet in staat de wilsverklaring zelf te schrijven.

De reden waarom de verzoeker fysiek blijvend niet in staat is deze negatieve wilsverklaring te schrijven en te ondertekenen is de volgende: .....

.....

.....

De heer/ mevrouw .....
werd aangewezen om deze negatieve wilsverklaring schriftelijk vast te leggen.

De persoonlijke gegevens van de vernoemde persoon zijn de volgende:

Adres .....

.....

Rijksregisternummer .....

Telefoonnummer(s) .....

Geboortedatum en -plaats .....

Eventuelegraad van verwantschap .....

Deze verklaring is opgemaakt in …. ondertekende exemplaren die worden bewaard:

.....

.....

.....

Gedaan te .....,

op .....

Datum en handtekening van de verzoeker:

.....

Datum en handtekening van de aangewezen persoon die de wilsverklaring heeft opgesteld in plaats van de verzoeker:

.....

Datum en handtekening van de vertegenwoordiger:

.....

Facultatief:

De behandelend arts bevestigt door ondertekening de wilsbekwaamheid van de verzoeker:

.....

Handtekening, datum, en stempel:

Voorbeeld

Gisèle heeft enkele jaren geleden een negatieve wilsverklaring opgemaakt waarin staat dat wanneer zij onomkeerbaar wilsonbekwaam is geen kunstmatige toediening van vocht of voedsel wil.
Gisèle woont momenteel in een WZC en lijdt aan de ziekte van Alzheimer. Ze is niet meer wilsbekwaam en weigert te eten.

Wat zal er gebeuren?
=> Gisèle krijgt geen sondevoeding, wel comfortbehandeling

2. Wet op euthanasie

1. Wilsverklaring euthanasie

- NU opmaken voor LATER.
- Enkel geldig in situatie van onomkeerbaar coma

2. Actueel verzoek tot euthanasie

- persoon is bij volle verstand en wil NU een zelfgekozen levenseinde

2.1 Euthanasie

Wilsverklaring euthanasie

- Vooraf opmaken
- Geldt alleen bij onomkeerbare coma!

→ dus als de patiënt niet meer bij bewustzijn is

→ NIET bij dementie!

- Ernstige en ongeneeslijke, door ongeval of ziekte veroorzaakte aandoening
- Onomkeerbaarheid: advies van 2e arts

2.1 Euthanasie

Wilsverklaring euthanasie

- Kan op elk moment herzien of ingetrokken worden

- Registratie in het stadhuis kan, is wenselijk, maar niet verplicht

⇒ wilsverklaring wordt opgenomen in centrale databank van FOD Volksgezondheid. Arts kan databank raadplegen, maar is niet verplicht.

⇒ Opnemen in GMD en bij specialist!

- Vanaf 2 april 2020 niet meer om de 5 jaar hernieuwen, vóór 2 april 2020 opgemaakt, herbevestigen!

VOETTEKST

2.1 Euthanasie

Wat is euthanasie niet?

Euthanasie ≠ het stopzetten of nalaten van een curatieve of levensverlengende behandeling

Euthanasie is NIET AFDWINGBAAR!

VOETTEKST

2.1 Euthanasie

Wat na euthanasie?

- Euthanasie is een natuurlijke dood

- Arts moet dit binnen de 4 werkdagen melden aan de Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie

=> Gaat na of de voorwaarden werden nageleefd (indien niet: naar Parket)

VOETTEKST

Wilsverklaring euthanasie

Rubriek I. Verplichte gegevens

A. Voorwerp van de wilsverklaring

De Heer/Mevrouw (*): ..... (naam en voornaam)

(*) verzoekt dat voor het geval hij/zij (*) niet meer in staat is tot wilsuiting, een arts euthanasie toepast indien voldaan is aan de voorwaarden vastgesteld in de wet van 28 mei 2002 betreffende euthanasie
(*) herbevestigt de wilsverklaring tot euthanasie die werd opgesteld op (datum) : ..... (1)
(*) herziet de wilsverklaring tot euthanasie die werd opgesteld op (datum) : ..... (1)
(*) trekt de wilsverklaring tot euthanasie in, die werd opgesteld op (datum) : .....

B. Persoonlijke gegevens van de verzoeker

Mijn persoonlijke gegevens zijn de volgende :
- hoofdverblijfplaats : .....
- volledig adres : .....
- identificatienummer in het Rijksregister : .....
- geboorteplaats en geboortedatum : .....

C. Kenmerken van de wilsverklaring

Deze verklaring werd vrij en bewust afgelegd. Dit wordt onderschreven door de handtekening van de twee getuigen en in voorkomend geval van de vertrouwensperso(o)n(en).

Ik verwacht dat deze wilsverklaring wordt geëerbiedigd.

D. De getuigen

De getuigen ten overstaan waarvan ik deze wilsverklaring afleg, zijn :

1) naam en voornaam : .....
hoofdverblijfplaats : .....
volledig adres : .....
identificatienummer in het Rijksregister : .....
telefoonnummer : .....
geboortedatum en geboorteplaats : .....
eventuele graad van verwantschap : .....

2) naam en voornaam : .....
hoofdverblijfplaats : .....
volledig adres : .....
identificatienummer in het Rijksregister : .....
telefoonnummer : .....
geboortedatum en geboorteplaats : .....
eventuele graad van verwantschap : .....

Minstens één van de getuigen mag geen erfgenaam zijn (geen materieel belang hebben bij overlijden van verzoeker)

Rubriek II. Facultatieve gegevens

A. De eventuele aangewezen vertrouwenspersonen

Als vertrouwensperso(o)n(en), waarvan ik wens dat hij/zij onmiddellijk op de hoogte wordt (worden) gebracht indien ik mij in een toestand bevind waarin de wilsverklaring van toepassing zou kunnen zijn en dat hij/zij tijdens de procedure wordt (worden) betrokken, wijs ik in volgorde van voorkeur aan:

1) naam en voornaam : .....
   hoofdverblijfplaats : .....
   volledig adres : .....
   identificatienummer in het Rijksregister : .....
   telefoonnummer : .....
   geboortedatum en geboorteplaats : .....
   eventuele graad van verwantschap : .....
2) … (2)

Mag familie zijn; GEEN verpleging of arts!

B. Gegevens weer te geven door de persoon die fysiek blijvend niet in staat is een wilsverklaring op te stellen en te tekenen

De reden waarom ikzelf fysiek blijvend niet in staat ben deze wilsverklaring op te stellen en te ondertekenen is de volgende :

.....
.....
.....

Als bewijs hiervan, voeg ik een medisch getuigschrift in bijlage.

Ik heb ..... (naam en voornaam) aangewezen om deze wilsverklaring schriftelijk vast te leggen.

De persoonlijke gegevens van voornoemde persoon zijn de volgende:

- hoofdverblijfplaats : .....
- volledig adres : .....
- identificatienummer in het Rijksregister : .....
- telefoonnummer : .....
- geboortedatum en geboorteplaats : .....
- eventuele graad van verwantschap : .....

Enkel invullen wanneer verzoeker niet zelf kan invullen en dateren

Opsteller is meerderjarig en heeft geen materieel belang bij overlijden

Deze verklaring is opgemaakt in … (aantal) ondertekende exemplaren die worden bewaard (op een plaats of bij een persoon) :

.....

.....

.....

Gedaan te ..... ,

op .....

Bv. 4 ex verzoeker, vertrouwenspersoon, gemeentehuis, huisarts

Naam _____ Naam _____ Naam _____ Naam _____

Datum en handtekening van verzoeker
Datum en handtekening van de aangewezen persoon bij het fysiek blijvend niet in staat zijn van de verzoeker (1)
Datum en handtekening van de twee getuigen
Datum en handtekening van de aangewezen vertrouwensperso(o)n(en) (1) (bij iedere datering en handtekening worden de hoedanigheid en de naam vermeld)

(*) schrappen wat niet past
(1) in voorkomend geval
(2) voor elke aangewezen vertrouwenspersoon worden onder 1) vermelde gegevens weergegeven

Voorbeeld van ondertekende wilsverklaring euthanasi

op .....

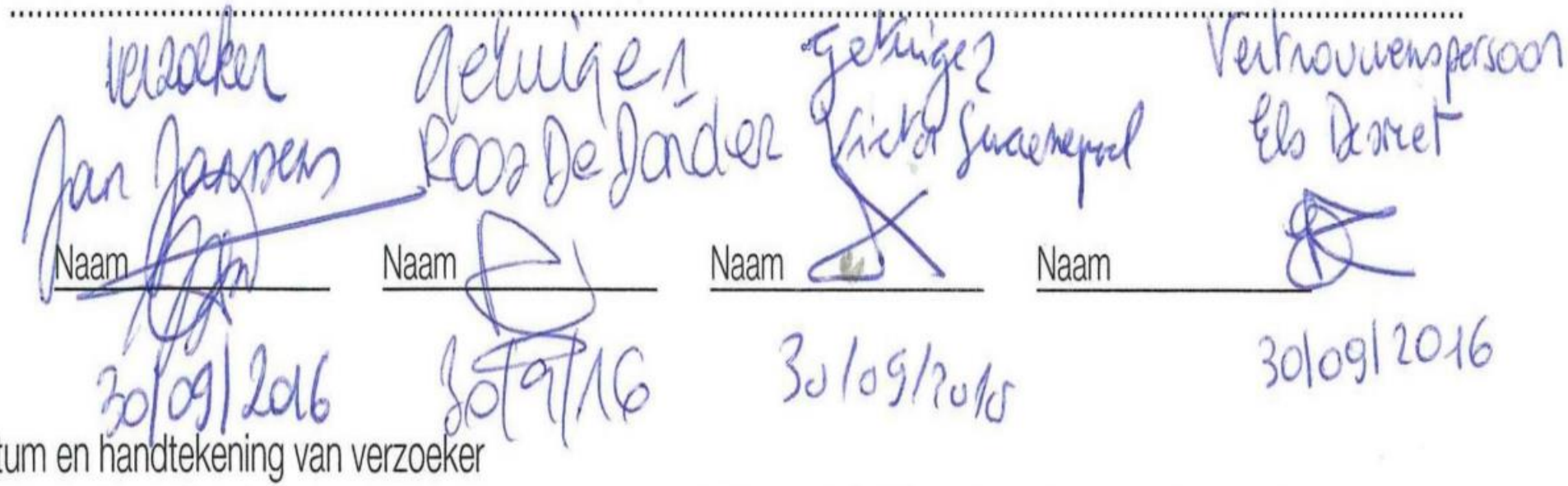

Datum en handtekening van verzoeker

Datum, handtekening, naam voluit, hoedanigheid

Dateren met dezelfde datum!

Voorbeeld

Thomas had een auto ongeval en ligt in een diepe coma.
Verschillende onderzoeken tonen aan dat de coma onomkeerbaar is.
Thomas had een wilsverklaring euthanasie en zijn vertrouwenspersoon vraagt aan de arts om euthanasie.

→ Euthanasie is wettelijk mogelijk
→ Arts is niet verplicht want euthanasie is niet afdwingbaar

2.1 Euthanasie

Euthanasie: actueel verzoek (ik ben wilsbekwaam en wil nu euthanasie)

Voorwaarden

- Patiënt is ongeneeslijk ziek = een uitzichtloze toestand van ondraaglijk fysiek en/of psychisch lijden ten gevolge van een ernstige en ongeneeslijke aandoening veroorzaakt door ziekte of ongeval
- Patiënt is wilsbekwaam (Cave → dementie)

2.1 Euthanasie

Euthanasie: actueel verzoek

Voorwaarden:

- Patiënt heeft het verzoek vrijwillig, overwogen, herhaald en zonder externe druk geformuleerd

- Het verzoek is schriftelijk geformuleerd

(naam + handtekening + datum)

Voorbeeld van een eigenhandig schriftelijk verzoek

Ik, XXXXXXXX, wens dat er euthanasie op mij word toegepast

Datum (dag dat het verzoek werd geschreven)

Handtekening

2.1 Euthanasie

Euthanasie verzoek bij bewuste terminale patiënt

Terminaal = overlijden binnen afzienbare tijd

→ Overlijden wordt verwacht binnen enkele dagen, weken, maanden

→ Wordt door arts bepaald

Voorbeeld: uitbehandelde kanker, ALS in laatste fase, …

2. 1 Euthanasie

Taak van de arts

- Pt inlichten over gezondheidstoestand (diagnose, prognose, …)
- Pt inlichten over resterende therapeutische mogelijkheden (medicatie, pijncontrole, palliatieve zorgen, …)
- Vrijwilligheid van verzoek toetsen
- Verzekeren van fysisch en/of psychisch lijden
- Duurzaamheid van verzoek
- Overleg team / naasten (als pt dit wil!)
- Tweede onafhankelijke arts raadplegen

2.1 Euthanasie

Euthanasie verzoek bij bewuste niet- terminale patiënt

niet terminaal = overlijden is niet binnen afzienbare tijd

Voorbeeld: MS, polypathologie, dementie in eerste stadium (indien nog wilsbekwaam), uitbehandelde psychiatrische aandoening, …

→ Wordt door arts bepaald

→ derde arts moet ook nog beoordelen: psychiater of specialist in aandoening

→ min 1 maand tussen verzoek en uitvoeren

2.1 Euthanasie

Euthanasie actueel verzoek

- Terminaal = advies van 2de (LEIF)arts

→ geen wachttijd

- Niet-terminaal = advies van 2de en 3de (LEIF)arts

→Min. 1 maand wachttijd

VOETTEKST

Voorbeeld

Wim is een wilsbekwame 55-jarige patiënt die lijdt aan de ongeneeslijke ziekte ALS. De ziekte is al vergevorderd en in een terminale fase.
Kan Wim euthanasie krijgen?

=> Euthanasie kan

En indien Wim nog niet in een terminale fase is?
→ Euthanasie kan mits extra voorwaarden
(2e + 3e arts en min 1 maand wachttijd)

Voorbeeld

Mireille is een 86 jarige gewezen muzieklerares. Ze lijdt onder allerlei kwalen: nierfalen, progressieve doofheid, mindere visus, beperkte mobiliteit door osteoporose (rolstoel). Ook depressief rouwproces na overlijden echtgenoot jaren geleden.

Kan Mireille euthanasie krijgen?
→ Euthanasie kan mits extra voorwaarden (2e + 3e arts en min 1 maand wachttijd)

Voorbeeld

Paul lijdt aan de ziekte van Alzheimer. De ziekte is zodanig gevorderd dat hij niet meer zelfstandig kan eten of drinken. Zijn kinderen vragen of hun vader euthanasie kan krijgen?

→ Neen want Paul is wilsonbekwaam
→ kan bovendien niet door derden worden gevraagd

Voorbeeld

Bij Hugo werd beginnende dementie vastgesteld. Hugo beseft wat hem te wachten staat. Vóór de ziekte verder vordert, wil hij euthanasie.

Kan dat?
→ Ja, hij is nog wilsbekwaam op moment van de vraag én op moment van de uitvoering

→ook in dit geval een 3e arts + min 1 maand wachttijd

3. LEIF=LevensEinde InformatieForum

LEIF is een open initiatief van mensen en verenigingen die streven naar een waardig levenseinde voor iedereen, waarbij respect voor de wil van de patiënt voorop staat.

VOETTEKST

3. LEIF

Wat vind je nog terug in de LEIF-brochure?

- Wilsverklaring orgaandonatie
- Wilsverklaring teraardebestelling + ritueel plechtigheid
- Lichaam schenken aan de wetenschap
- De LEIF-kaart

VOETTEKST

4. Palliatieve sedatie en Euthanasie

Verschil tussen Palliatieve Sedatie en Euthanasie

Palliatieve sedatie is …

Als pijn of andere symptomen niet meer te lenigen zijn, dan kan de arts door medicatie het bewustzijn van de patiënt zo verlagen tot patiënt de pijn niet meer voelt. Dit past in het kader van een goede (palliatieve) zorg en heeft niets te maken met euthanasie want er is geen intentie om het leven te beëindigen.

Euthanasie is …

Als een arts actief door het toedienen van dodelijke medicatie het leven beëindigt op herhaaldelijke en uitdrukkelijke vraag van de patiënt onder bepaalde voorwaarden zoals vastgelegd in de wet.

Ken je LEA al?

Ze is een praktische app voor artsen en andere zorgverleners.
Ze helpt bij ondersteuning van ernstig zieken, palliatieve patiënten en hun naasten.

LEA wil je graag ontmoeten!

Home | LEIF

VOETTEKST

www.i-mens.be

